

Det kongelige landbruks- og matdepartement
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Deres ref: 200601476-/OLY
Vår ref: 2006/10961
Dato: 27.07.2006
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSFOND FOR ALTERNATIVER TIL FORSØKSDYR

Vi viser til Landbruks- og Matdepartementets brev av 21.06.06. Departementet ber i brevet Mattilsynet gjøre en tilsvarende vurdering av et forsknings- og utviklingsfond som vi leverte for etablering av en permanent plattform for alternativer til dyreforsøk, ref. vårt brev av 16.06.06.

Bakgrunn - utredninger

Norges Veterinærhøgskole (NVH) har på bestilling fra Mattilsynet levert en oversikt over samtlige europeiske plattformer og pengefond for alternativer, inkludert en beskrivelse av hvordan den svenske ordningen er organisert og hvordan den fungerer i praksis (Platforms and Funds for Alternatives to Animal Experimentation, ISBN 82-7725-120-3, <http://oslovet.veths.no/platform/report/ecopaplatforms.pdf>). NVH har dessuten på oppdrag fra Mattilsynet utarbeidet et forslag til organisering og finansiering av et statlig norsk pengefond for alternativer. Dette forslaget er benyttet som utgangspunkt for Mattilsynets vurdering.

Vi viser også til Norges Forskningsråds rapport Forskningsbehov innen dyrevelferd i Norge [http://www.forskningsradet.no/servlet/Satellite?pagename=havbruk%2FPage%](http://www.forskningsradet.no/servlet/Satellite?pagename=havbruk%2FPage%7) hvor også forskning på alternativer til forsøksdyr omhandles.

Den svenske modellen

Næringskomiteen ba i sin innstilling til Stortingsmelding nr. 12 (2002-2003) om dyrehold og dyrevelferd, Inst. S. nr. 226, regjeringen følge opp etablering av en nasjonal plattform med et forsknings- og utviklingsfond etter mønster av svensk modell.

I Sverige finnes to forskjellige finansiérsilder for forskning på alternativer til dyreforsøk. Disse samarbeider nokså tett:

Mattilsynet
Hovedkontoret, Seksjon dyrevern og
dyrehelsepersonell, Felles postmottak,
Postboks 282, 2381 Brumunddal

Saksbehandler: Espen Engh
Tlf: 23216584
Besøksadresse: Ullevålsveien 76, Oslo
E-post: postmottak@mattilsynet.no
(Husk mottakers navn)

www.mattilsynet.no
Postadresse: Hovedkontoret, Seksjon
dyrevern og dyrehelsepersonell, Felles
postmottak, Postboks 282, 2381
Brumunddal
Felles postmottak, Postboks 383
2381 Brumunddal
Telefaks: 23 21 68 01

1. ”Stiftelsen Forskning utan Djurforsök”, er et privat fond som deler ut ca. SEK 1,5 millioner pr. år (<http://www.stifud.se/startside.php>). Dette fondet har ansvar for drift av den svenske plattformen for alternativer til dyreforsøk (Swecopa).
2. En statlig ordning som i realiteten består av årlige bevilgninger fra den svenske stat v/Djurskyddsmyndigheten samt legemiddelfirmaet AstraZeneca (<http://www.djurskyddsmyndigheten.se/Steria/templates/Page.aspx?id=279>). Eksempler på prosjekter som finansieres helt eller delvis av ordningen og størrelsen på bevilgningene kan finnes via linken. Den svenske stat bidrar med ca. 90% av midlene. For 2004 delte man ut drøyt SEK 16 millioner i forskningsstøtte. For 2007 skal det deles ut ut ca. SEK 10 millioner. Djurskydds-myndigheten har nedsatt en egen komité som vurderer og anbefaler søknader til utdelingsmidlene, og styrelederen for Stiftelsen Forskning utan Djurforsök er medlem av komitéen.

Stortingets anbefaling om et pengefond etter svensk modell må derfor tolkes på bakgrunn av at den svenske ordningen omfatter to forskjellige finansieringskilder (”fond”) og én plattform, som samarbeider og utfyller hverandre.

Mattilsynet tolker departementets oppdrag til å omfatte både fond i tradisjonell betydning (grunnkapital som gir avkastning) og forskningsstøtte basert på årlige bevilgninger slik som den statlige svenske ordningen. I det følgende vil ordet fond benyttes om begge typer forskningsstøtte.

Sær norske utfordringer i forhold til fisk som forsøksdyr

Over 90 % av forsøksdyrene i Norge i dag er fisk og over halvparten av disse anvendes til testing og kvalitetssikring av vaksiner som brukes i akvakultur. Et norsk forsknings- og utviklingsfond for alternativer til dyreforsøk vil derfor i større grad enn den svenske måtte vektlegge satsning innen fiskeforskning og avsette ressurser til dette. Det forventes at standardisering av eksperimentelle modeller og forskning på alternativer vil gi en meget betydelig reduksjon i antall fisk brukt til forskning samtidig som forskningsresultatene vil kunne forbedres. Dette er et viktig politisk og faglig/etisk argument for etableringen av både plattformen og fondet, og er i samsvar med Regjeringens forslag om en overordnet etisk plattform for dyrevelferd (jfr. Stortingsmeldingen). De betydelige sær norske utfordringene når det gjelder utvikling av alternativer til bruk av fisk som forsøksdyr bør reflekteres i bevilgningene til fondet.

Forslag til organisering - samordning mellom plattformen og forsknings- og utviklingsfondet
Mattilsynet er enig med departementet i at det er naturlig å se etableringen av plattformen og opprettelsen av et forsknings- og utviklingsfond under ett, begrunnet i følgende:

- Fondet og plattformen ble omtalt som to sider av samme sak da Stortinget debatterte St.meld.nr. 12 den 3. juni 2003.
- I Norge, der man foreløpig hverken har en permanent plattform, private fond av betydning eller et statlig fond, vil det være en betydelig rasjonaliseringsgevinst ved å samorganisere plattformen og fondet.
- Rent faglig må bruken av fondets midler knyttes tett opp mot plattformens resultatmål.

Mattilsynet foreslo i brev datert 16.06.06 etablering av en permanent nasjonal plattform for alternativer til dyreforsøk i form av en stiftelse. Mattilsynet foreslår en samorganisering av plattformen og fondet slik at midler årlig vil kunne deles ut til forsknings- og utviklingsarbeid av plattformens styre. Fondets drift vil etter forslaget ikke behøve egne bevilgninger utover hva som avsettes til drift av Plattformen, og løsningen er dermed meget kostnadseffektiv. Retningslinjer for kriterier ved utdeling av forskningsmidler er allerede foreslått inntatt i plattformens vedtekter.

Relevante fagmiljøer, myndigheter og interesseorganisasjoner vil gjennom plattformen være involvert i utarbeidelsen av plattformens/fondets prioriteringer og aktiviteter. Plattformen/fondet vil også være orientert om pågående og planlagte initiativer innen EU gjennom medlemskap i den europeiske organisasjonen ecopa. Styret i Plattformen, som vil ha ansvar for utdelingen av midler, vil bestå av representanter fra forvaltningen, forskningsmiljøer, næringsliv og dyrevernon-organisasjoner. Samlet vil dette sikre at Plattformens styre har de beste forutsetninger for å kunne vurdere innkomne søknader og prioritere forsknings- og utviklingsområder.

Forslag til finansieringsmodell for et forsknings- og utviklingsfond
Mattilsynet har vurdert tre ulike modeller for finansiering:

- 1) et rent fond i tradisjonell forstand med avsetning av en grunnkapital og årlig utdeling av renteavkastningen. Dette samsvarer med modellen for den svenske "Stiftelsen Forskning utan Djurforsök". Avsetning av fondsmidler som grunnkapital vil være en engangsutgift. Den vil sikre at Fondet har utdelingsmidler for all fremtid. Grunnkapitalen sikrer en høy grad av kontinuitet og forutsigbarhet for fondet, men modellen er avhengig av avsetning av et stort engangsbeløp for å kunne gi tilstrekkelig avkastning. Utdeling av renteavkastningen vil foretas etter fratrukk for prisstigning. Avkastningen vil variere over tid i takt med utviklingen av rentenivå eller aksjekonjunkturer. I tider med høy avkastning kan følgelig utdelingene bli store, mens de vil være små når avkastningen er lav. Fordelen er likevel stabilitet ved at Fondet alltid har en viss sum å dele ut.
- 2) en forskningsstøtte lik den statlige svenske ordningen med utdeling av midler fra årlige bevilgninger. Modellen forutsetter at Staten v/Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet gjennom egne post på statsbudsjettet årlig avsetter midler til utdeling fra fondet. Dette samsvarer med modellen som den svenske Djurskyddsmyndigheten og AstraZeneca har etablert i fellesskap. Modellen medfører at Fondet kan utdele støtte av en viss størrelse også i tider med lav rente, som nå. Modellen er mer sårbar for vekslende politiske prioriteringer, men binder mindre kapital og sprer utgiftene over tid.
- 3) en kombinasjon av de to foregående: det avsettes en grunnkapital av en hensiktsmessig størrelse til å gi en avkastning som sikrer fondets koninuitet og et visst minimum til årlig utdeling. I tillegg bevilges årlige midler over statsbudsjettet. Dette er i realiteten det som nærmest tilsvarer den svenske ordningen slik Næringskomitéen har bedt om. Med en kombinasjon av renteavkastning og årlige bevilgninger vil fondet ha muligheter til en stabil utvikling og langsiktighet samtidig med at man ikke binder et uhensiktsmessig stort beløp i en grunnkapital. I tillegg vil Fondet selv kunne arbeide for å øke inntektene gjennom bidrag fra næringslivet. Denne modellen anbefales av Mattilsynet.

Uavhengig av valg av modell vil et fond for alternativer måtte finansieres ved hjelp av statlige midler, gjerne i kombinasjon med midler fra næringsliv og industri, slik som i Sverige. Dyrevernonorganisasjoner bør også inviteres til å bidra, men disse vurderes ikke til å ha kapasitet til å yte vesentlige økonomiske bidrag. Det vil være behov for at Staten oppretter fondet og foretar den første bevilgning før en realistisk kan påregne bidrag fra næringsliv eller interesseorganisasjoner.

Utdeling av midler bør skje årlig. En fast utlysingsdato og en fast søknadsfrist bør settes.

Dimensjonering av forsknings- og utviklingsmidler

Etablering av et forsknings- og utviklingsfond for alternativer til dyreforsøk etter mønster av svensk modell, slik Næringskomitéen har bedt om, forutsetter at det blir satt av betydelige statlige midler til formålet. De svenske fondene har samlet gjennom flere år bevilget mer enn SEK 10 millioner årlig til forskningsstøtte for alternativer til dyreforsøk.

I følge NVH utgjør et årsverk for en forsker, inklusiv alle utgifter, i gjennomsnitt NOK 585.000,- pr år. I tillegg kommer driftsmidler knyttet til utstyr, kompetanseutvikling, litteratur m.m. anslått til gjennomsnittlig NOK 65.000,-. Dersom man som et konservativt utgangspunkt dimensjonerer satsingen til 8 årsverk, vil dette utgjøre en årlig tildeling fra fondet på NOK 5.200.000,- . Dette er likevel bare ca. halvparten av det Sverige bevilger til formålet. I mangel på tidligere satsing på forskning og utvikling av alternativer til dyreforsøk har Norge et betydelig etterslep sammenliknet med Sverige. Dette gjelder ikke minst innen områder med særnorske utfordringer, spesielt innenfor havbrukssektoren, men også innenfor en rekke andre forskningsområdet hvor forsøksdyr benyttes. Et årlig beløp i størrelsesorden som angitt ovenfor anses som faglig relevant, men vil naturligvis være gjenstand for en politisk prioritering fra departementenes side.

Med hilsen

Torunn Knævelsrud
Seksjonssjef

Kopi til:Fiskeri- og kystdepartementet